

PAUKEN

mrt - apr '08

04

HET STUDENTENBULLETIN

SLAG!

TJDSCHRIFT VAN DE VAKGROEP NEERLANDISTIEK, UNIVERSITEIT BELGRADO // LIST GRUPE ZA NEDERLANDISTIKU BEOGRADSKOG UNIVERZITETA

ISSN: 1820-614X CIP:COBISS.SR - ID 145128972

IMPRESUM

GLAVNI UREDNIK

Morries Leeraert

UREDNIK BROJA

Zorana Kataranovski

REDAKCIJA

Ivana Milić

Prof. Dr. Jelica Novaković-Lopušina

Maja Babić

Mirjana Vladetić

Sonja Kalušević

Vladimir Bođanec

Zorana Kataranovski

SARADNICI U OVOM BROJU

Tamara Britka

Žaklina Đorđević

ADRESA REDAKCIJE

Filološki fakultet

Studentski trg 3

Kabinet 513

11000 Beograd

mail: paukenslag.nl@gmail.com

web: www.paukenslag.info

FOTO

arhiva Paukenslag!-a

GRAFIČKI DIZAJN

Goran Pandža

goranpandza@gmail.com

LOGO ČASOPISA

Mirko Cvetković

LEKTURA/KOREKTURA

Anita van der Hulst

Irena Ajdinović

Prof. Dr. Jelica Novaković-Lopušina

Morries Leeraert

KOORDINATOR PROJEKTA

Srđan Nikolić

IZDAVAČ

Centar za naučnu i kulturnu

saradnju Srbije i zemalja

nizozemskog govornog područja

ARIUS

Džona Kenedija 6

11000 Beograd

Matični broj: 17646150

PIB: 104433590

PLASMAN I MARKETING

ARIUS

WEB ADMINISTRACIJA

ARIUS

ŠTAMPA

KOLOR PRES

Lapovo

Realizovano uz finansijsku pomoć
Ambasade Kraljevine Holandije

We zijn niet
aan het roddelen...

SADRŽAJ INHOUD

- 02 Aperitiv
- 03 Aperitief
- 04 Vesti/Kolumna
- 05 Berichten/Column
- 06 Intervju:
ambasador R. van Dartel
- 07 Interview:
ambassadeur R. van Dartel
- 10 Tema:
Emancipacija žena
- 11 Thema:
Vrouwenemancipatie
- 20 Vertalingen / Prevodi
- 21 Recensies / Recenzije
- 22 Između studija
i diplome
- 23 Tussen studie en
diploma
- 24 Vox feminae vs.
Sexismus magnus

Novi ciklus

Zajedno smo već godinu dana. Sve je počelo u martu prošle godine kada se pojavio prvi broj časopisa *Paukenslag!* koji je tada bio samo studentski list za internu komunikaciju na Grupi za nizozemske studije. Danas je to malo drugačije... Nismo priredili rođendansku proslavu, ali Vam nudimo drugo dvojezično izdanje našeg časopisa, puno novosti, intervjuja, prevoda.

Početak novog ciklusa je sjajna prilika za uvođenje nove tradicije. Naime, odlučili smo da u svakom broju obradimo određenu temu, pa ćete tako u ovom broju moći da pročitate 'sve što ste oduvek hteli da znate, a niste smeli da pitate' o emancipaciji žena u Holandiji i Srbiji. Tu ćete pronaći sve - istorijat, najvažnije ličnosti, korisne internet linkove. Pripremili smo, između ostalog, intervju sa ambasadorom Holandije, vesti o aktivnosti na našoj Katedri i o zvaničnoj promociji časopisa *Paukenslag!*. Vama prepuštamo da otkrijete detalje.

I dalje tražimo poletne saradnike i nove ideje, ali isto tako možete i da nas kritikujete ili pohvalite.

Veoma je lako stupiti u kontakt sa našom redakcijom: pošaljite nam e-mail na paukenslag.nl@gmail.com

Nama čestitamo rođendan, a vama odluku da čitate naš časopis! :)

U ime redakcije,
Vladimir Bođanec

... we zijn aan
het netwerken

Nieuwe cyclus

Wij zijn nu al één jaar samen. Het begon in maart vorig jaar toen het eerste nummer van *Paukenslag!* verscheen dat in die tijd als een studentenblad voor de interne communicatie op de Afdeling Neerlandistiek begonnen was. Vandaag de dag is het iets anders... We vieren geen echt verjaardagsfeestje maar wij bieden u wel het tweede tweetalige nummer van *Paukenslag!* aan, propvol met nieuws, interviews, vertalingen.

Het begin van een nieuwe cyclus is een ideale gelegenheid om met een nieuwe traditie te beginnen. Namelijk besloten wij om in elk nummer een bepaald thema te behandelen. In dit nummer kunt u 'alles wat u wilde weten maar nooit durfde te vragen' over vrouwenemancipatie in Nederland en Servië lezen. Geschiedenis, hoofdfiguren, nuttige internetlinks - alles zit erin. Daarnaast hebben we, onder andere, een interview met de Nederlandse ambassadeur, berichten over activiteiten van de Afdeling Neerlandistiek en de officiële perspresentatie van *Paukenslag!*. Maar de details zijn aan u te ontdekken.

We zijn nog steeds op zoek naar enthousiaste medewerkers en nieuwe ideeën maar u kunt ons ook kritiseren of prijzen.

Het is heel makkelijk om met onze redactie contact op te nemen: stuur een mailtje naar paukenslag.nl@gmail.com

Gefeliciteerd met onze verjaardag en uw beslissing ons tijdschrift te lezen! :)

Namens de redactie,
Vladimir Bođanec

Daarom...

Omdat het werk van een vrouw nooit af is en onderbetaald of niet betaald of saai of altijd hetzelfde is en we de eerste zijn die ontslagen worden, en het belangrijker is hoe we eruit zien dan wat we doen en als we verkracht worden is het onze schuld en als we geslagen worden moeten we het uitgelokt hebben en als we onze stem heffen zijn we zeikende bitches en als we van sex genieten zijn we nymphomanen en als we dat niet doen zijn we frigide en als we van vrouwen houden kunnen we geen 'echte' man krijgen, en als we onze dokter teveel vragen stellen zijn we neurotisch en/of opdringerig en als we kinderopvang verwachten zijn we zelfzuchtig en als we voor onze rechten opkomen zijn we agressief en 'onvrouwelijk' en als we dat niet doen zijn we typische zwakke vrouwtjes en als we willen trouwen zijn we erop uit een man te strikken en als we dat niet doen zijn we onnatuurlijk en omdat we nog steeds geen voldoende veilige contraceptie hebben maar mannen wel op de maan kunnen lopen, en als we geen zwangerschap aankunnen of die niet willen, worden we verplicht om ons schuldig te voelen over abortus en... om heel veel andere redenen zijn we deel van de vrouwenemancipatiebeweging.

Auteur onbekend, *The Torch*, 14 september 1984

Vertaling:
Morries Leeraert

Zato...

Zato što ženskom poslu nikad kraja i zato što je nedovoljno plaćen ili je dosadan ili uvek isti i zato što smo prve koje dobijaju otkaz i zato što je naš spoljašnji izgled bitniji od onoga šta radimo, i zato što ako smo silovane to je naša krivica i ako nas pretuku mora da smo provocirale i ako podignemo glas onda smo džangrizave kučke i ako uživamo u seksu odmah smo nimfomanke, a ako ne onda smo frigidne i ako volimo žene to je zato što nismo u stanju da nađemo 'pravog' muškarca i ako našem doktoru postavljamo previše pitanja onda smo neurotične i/ili nametljive i ako očekujemo bolju brigu za našu decu onda smo sebične i ako se borimo za naša prava agresivne smo i nismo ženstvene, a ako se ne borimo onda smo tipični ženski slabići i ako želimo da se udamo to je zato što hoćemo da upecamo muškarca, a ako ne želimo onda smo nenormalne i zato što još uvek nemamo adekvatna kontraceptivna sredstva, a muškarci već lete na mesec i ako nemamo uslove ili ne želimo trudnoću treba da se osećamo krivima zbog abortusa i... zbog mnogih drugih razloga mi pripadamo pokretu za oslobođenje žena.

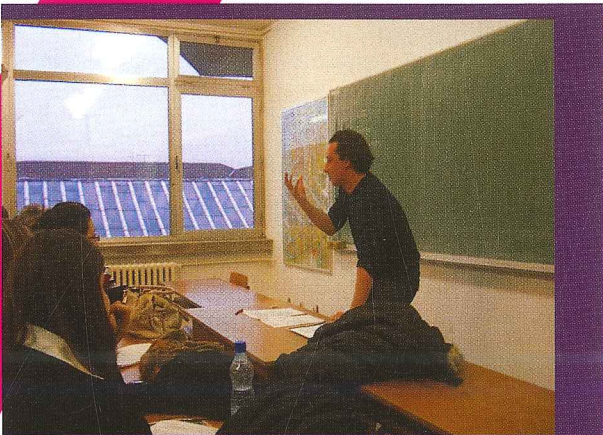
Nepoznat autor, *The Torch*, 14 septembar 1984

Prevod:
Maja Babić

Gosti iz Belgije

U ponedjeljak 4. februara i četvrtak 7. februara su docenti Sven Peters i Steven Surdiakur održali dopunsko predavanje iz književnosti za studente treće i četvrte godine holandskog jezika. Sven Peters je govorio o savremenoj holandskoj i flamskoj književnosti kao i o najznačajnijim predstavnicima. Steven Surdiakur se bavio temama kao što su život i delo Giljoma van der Grafta i aktuelne društvene okolnosti u Flandriji i Valoniji.

(ŽĐ)

Promocija **PAUKEN SLAG!**-a

U sredi 6. februara u biblioteci "Milutin Bojić", održana je promocija studentskog časopisa Paukenslag!. Cilj promocije je bio zvanično predstavljanje našeg časopisa srpskoj publici i novinarima. Reč su imali Jasmina Ninkov, direktor biblioteke "Milutin Bojić", Srđan Nikolić iz ARIUS-a (centar za naučnu i kulturnu saradnju Srbije i zemalja nizozemskog govornog područja), Anne-Sietske Brinks, kulturni ataše ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu i Mirjana Vladetić, član redakcije.

(ŽĐ)

Teži ka M

Kolumna

Kolumna

"I došla je Nova Godina sa dobrim planovima. Prestajem sa pušenjem, prejedanjem, grickanjem noktiju... To jest nakon januara ili bolje posle Dana zaljubljenih..." Koliko vas je izgovorilo ovako nešto? A koliko vas je zapravo održalo svoje obećanje?

Znam koliko je teško otarasiti se loših navika i uvek se svodi na isto. Prijatelji postaju neprijatelji jer gde god da kreneš vrebava iskušenje. Ako kojim slučajem poželiš da prestaneš sa pušenjem, odjednom svi u tvom društvu postaju pušači. Ili odlučiš da počneš sa dijetom a već sledeće nedelje nekoliko slava treba "valjano" proslaviti. A to znači samo jedno: Jesti do besvesti!

Od ovakvih obećanja nema koristi. Dakle, moraš se boriti kao da ti život zavisi od toga. Prestani više sa "zlostavljanjem" kreveta i premeštanja zadnjice sa jedne na drugu stolicu. Probaj jednom da uradiš nešto bez smišljanja naučno-fantastičnih izgovora! Šta će biti kada sutra dan budeš morao/la svom detetu pelene da promeniš? Znači nemaš vremena za gubljenje. Što pre počneš da misliš na svoje zdravlje to ćeš manje kukati i nadajmo se smanjiti broj X-ova u X...L/S garderobi. Moraš uvek težiti ka M a to znači raditi sve sa merom. Naravno, sve sem seksa i ekstremnih sportova. U oba slučaja su zaštitne naočari, pojas i kaciga dovoljna mera predostrožnosti.

Na kraju mi možeš verovati ili ipak ne, ali jednom kada staneš na ludi kamen, u miraz ponesi sve sem loših navika!"

Ivana Milić

Column

Streef naar M

Column

"En Nieuwjaar kwam met goede voornemens. Ik stop met roken, overeten, op mijn nagels bijten... Dat wil zeggen, na januari, of beter na Valentijnsdag..." Hoeveel van jullie hebben tegen jezelf dergelijke dingen gezegd? En wie heeft zijn belofte eigenlijk gehouden?

Ik weet hoe moeilijk het is om met een slechte gewoonte te stoppen. Het is altijd hetzelfde. Je vrienden worden je vijanden. Waar je ook naartoe gaat, de verzoeking loert. Als je met roken wil stoppen, dan zal je gezelschap uit rokers bestaan. Of zodra je besluit om op dieet te gaan, snap je dat je volgende week enkele slava's 'behoorlijk' moet vieren. En dat betekent alleen een ding: Vreet tot je barst!

Van zulke beloften heb je geen nut. Je moet vechten alsof je leven ervan afhangt. Stop met de 'mishandeling' van je bed en met het verplaatsen van je achterste van de ene naar de andere stoel. Probeer eens iets te doen zonder het bedenken van sciencefiction-smoezen! Wat zal je doen op de dag wanneer je de luiers van je kind moeten wisselen? Er is geen tijd om lui te zijn. Hoe eerder je aan je gezondheid begint te denken, hoe minder je zal jammeren en je kleding zal hopelijk verminderen van XL naar L naar L/S. Je moet altijd naar M streven en dat betekent alles met mate doen. Alles, behalve sex en extreme sporten natuurlijk. In beide gevallen is het genoeg om als veiligheidsmaatregel veiligheidsbrillen en -helm en -gordel te gebruiken..

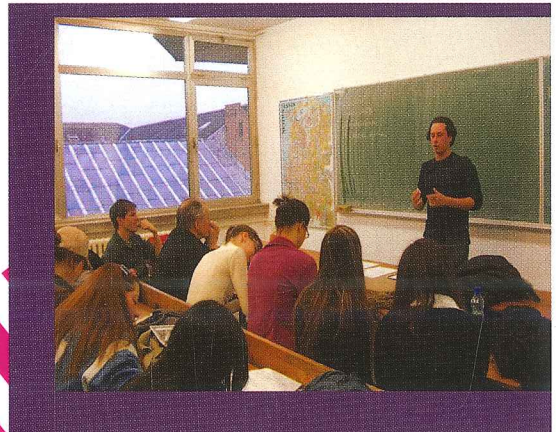
Tot besluit kan je me geloven of toch beter niet, maar eens, wanneer je gaat trouwen, neem je als bruidschat alles behalve je slechte gewoonten mee!"

Ivana Milić

Gastcolleges in Belgrado

Begin februari verzorgden de gastdocenten Sven Peeters en Steven Surdiacourt een aantal aanvullende lessen moderne letterkunde voor de derde- en vierdejaarsstudenten Nederlands. Sven Peeters gaf een kort overzicht van de actuele Vlaamse literatuur sinds de jaren tachtig en de belangrijkste vertegenwoordigers ervan. Steven Surdiacourt behandelde leven en werk van de dichter Guillaume van der Graft, en de hedendaagse maatschappelijke omstandigheden in Vlaanderen en Wallonië.

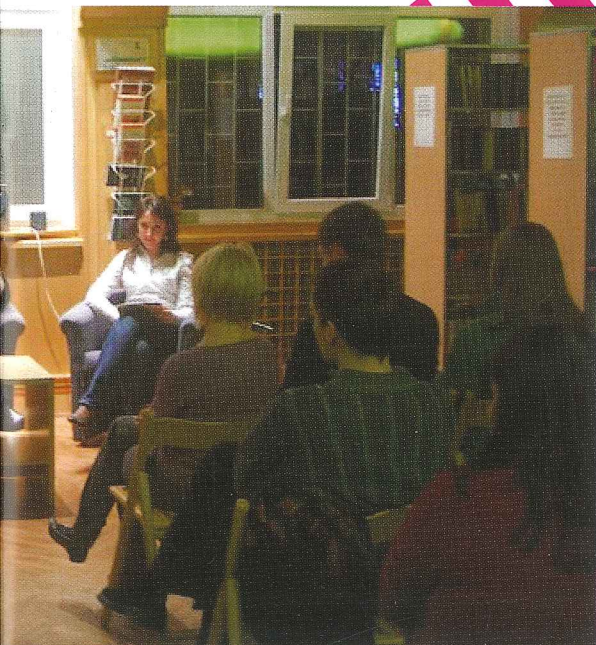
(ŽĐ)

Promotie van **PAUKEN SLAG!**

Woensdag 6 februari vond de promotie van ons studentenblad Paukenslag! plaats in de bibliotheek "Milutin Bojić". Het doel van deze promotie was om het bulletin officieel aan het Servische publiek en de pers te introduceren. De sprekers waren Jasmina Ninkov, directrice van de bibliotheek "Milutin Bojić", Srđan Nikolić van ARIUS - centrum voor wetenschappelijke en culturele samenwerking tussen Servië en de Lagelanden, Anne-Sietske Brinks, cultureel attaché van de Nederlandse ambassade, en redactielid Mirjana Vladetić.

(ŽĐ)

„Šteta je što Srbi teško mogu da putuju.“

Intervju sa holandskim ambasadorom

19. Decembra odeljenju nederlandistike u posetu je došao ambasador Kraljevine Holandije H.E.R.J.P.M. van Dartel u društvu holandskog atašea za kulturu, Anne-Sietske Brinks. Ambasador je govorio o svom poslu i odgovarao na pitanja.

Prevod: Zorana Kataranovski

Ambasador:

“Rođen sam 1953. godine u Amersfortu. Proveo sam mladost u Bredi, a studirao sam prava sa evropskim pravom u Utrehtu. Radio sam petnaest godina u Ministarstvu finansija. Neko vreme sam radio i za Evropsku ekonomsku zajednicu u odeljenju za evropsko zakonodavstvo gde sam često dolazio u kontakt sa ovim regionom. 1969. sam počeo da radim za Ministarstvo spoljnih poslova gde sam četiri godine bio odgovoran za odnose sa evropskim zemljama, dakle i sa Srbijom. 2002. sam otišao u Berlin, gde sam četiri godine bio ambasador. Berlin je lep grad sa bogatom istorijom i raskošnom arhitekturom. Tamo sam upoznao svoju suprugu.

U Srbiji sam već godinu i po dana, a takođe sam odgovoran i za Crnu Goru. U ambasadi svakog dana obavljamo različite aktivnosti. Evropska Unija je naravno važno pitanje, kao i ekonomija. Bavili smo se i kulturom. Vrlo smo ponosni na prošlogodišnje gostovanje Holandskog plesnog teatra na festivalu igre u Beogradu u aprilu, a trenutno se bavimo predstojećim Eurosong festivalom. Pitanje viza je takođe bitna tema i nadam se da ćemo i sa time izaći na kraj. Zaista je šteta što se ovde tako malo putuje i stiče tako malo kontakata i što ljudi moraju da stoje u redovima da bi dobili vize. Personal ambasade čini 35 ljudi, a četvoro je u Prištini.”

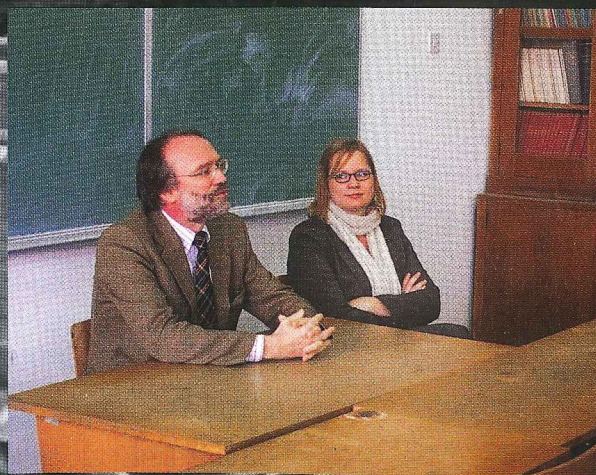
Anne- Sietske Brinks:

“Ja sam Anne-Sietske Brinks. Radim već šest godina u ministarstvu Spoljnih poslova, a u Beograd sam došla pre četiri meseca. Veoma sam srećna što sam ovde, Beograd je lep grad. Mislim da je lepo i što ljudi uče holandski, to nije lak jezik.”

Zbog čega je Holandija glasala protiv usvajanja Evropskog ustava?

Ambasador:

“Ima svakakvih razloga. Neki ljudi su bili nezadovoljni uvođenjem evra, jer je sve poskupelo. Neki su bili protiv vlade, a neki protiv pripajanja Turske Evropskoj Uniji. U to vreme je u Holandiji bilo nezadovoljstava i na drugim poljima života što je dovelo do izlasavanja 'ne'. Onaj ko se posvađao sa ženom taj dan, glasao je protiv. To je prva stvar, drugo, mi smo odani svom holandskom identitetu. Ja sam puno radio u Evropi i bliska mi je evropska misao, ali ja sam na prvom mestu Holanđanin. Holanđani nisu protiv Evrope, ali žele da očuvaju svoj identitet. Ustav bi dakle bio greška. Mi ne gradimo evropsku državu, mi gradimo evropsku saradnju. Holandija kao država ima ustav, Evropa ga (logično) nema. Mi želimo da Evropa radi poslove u kojima je ona bolja, a to je internacionalna migracija, to ne možemo sami, Kao i borba protiv terorizma i pitanje životne sredine. Evropa nema nikakve veze sa nacionalnom kulturom.”

“Het is heel slecht dat Serviërs zo weinig kunnen reizen.”

Interview met de Nederlandse ambassadeur

Op 19 december kwam de ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden H.E.R.J.P.M. van Dartel met zijn culturele attachee, Anne-Sietske Brinks, op bezoek bij de studenten Nederlands. Hij vertelde over zijn loopbaan en beantwoordde vragen.

Door Zorana Kataranovski en Tamara Britka

Ambassadeur:

“Ik ben in 1953 in Amersfoort geboren.

Ik heb mijn jeugd in Breda doorgebracht en aan de universiteit van Utrecht gestudeerd. Ik heb rechten gedaan met Europees recht. Vijftien jaar lang heb ik op het Ministerie van Economische Zaken gewerkt. Enige tijd werkte ik op het onderdeel Europese regelgeving van de huidige EU en toen had ik veel contact met deze regio. In 1969 begon ik in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te werken. Vier jaar lang was ik verantwoordelijk voor de relaties met de Europese landen waaronder ook Servië. In 2002 ben ik naar Berlijn gegaan, daar was ik vier jaar ambassadeur. Berlijn is een leuke stad met een rijke geschiedenis en schitterende architectuur.

Ik heb daar mijn vrouw leren kennen.

Ik ben al anderhalf jaar in Servië en ik ben ook verantwoordelijk voor Montenegro.

We zijn iedere dag bezig met verschillende activiteiten. De Europese Unie is natuurlijk een belangrijk onderwerp. Economie ook. Cultuur hebben we ook meegemaakt. We zijn heel trots op de tournee van het Nederlands DansTheater in april vorig jaar, en we zijn nu bezig met het komende songfestival. De visum-kwestie is een belangrijk onderwerp en ik hoop dat we er zo snel mogelijk vanaf komen. Het is echt slecht

dat mensen in Servië zo weinig kunnen reizen, dat er zo weinig contacten zijn, en dat mensen in de rijen moeten staan om een visa te krijgen. De ambassade bestaat uit ongeveer 35 mensen bij elkaar, vier mensen zitten in Priština.”

Anne-Sietske Brinks:

“Ik ben Anne-Sietske Brinks. Ik werk al zes jaar voor Buitenlandse Zaken en vier maanden geleden ben ik naar Belgrado gekomen. Ik ben ontzettend blij dat ik hier ben. Belgrado is een leuke stad. Ik vind het prettig dat mensen hier Nederlands leren want het is geen makkelijke taal!”

Waarom hebben Nederlanders tegen de Europese Grondwet gestemd?

Ambassadeur:

Er zijn allerlei verschillende redenen. Sommige mensen waren ontevreden met de invoering van de euro, want alles werd duurder. Sommigen waren tegen de regering en anderen waren tegen de toetreding van Turkije. Er was toen een ontevredenheid in Nederland en dat leidde allemaal tot ‘nee’. Als iemand ruzie met zijn vrouw had gehad dan stemde die tegen de Grondwet. Dat is één punt.

Ten tweede zijn we gehecht aan onze Nederlandse identiteit. Ik ben aangetrokken door de Europese gedachte, maar ik ben op de eerste plaats een Nederlander. In Nederland is men niet tegen Europa, maar wil men wel een eigen nationale identiteit behouden. En dat betekent dat het woord *Grondwet* fout was. We bouwen geen Europese staat, we bouwen aan Europese samenwerking. Nederland als staat heeft een Grondwet, Europa niet. Wij willen dat Europa de zaken regelt waarin Europa beter is. Internationale migratie bijvoorbeeld, dat kan je niet zelf regelen. Noch de strijd tegen terrorisme, noch het milieubehoud. Europa heeft niks te maken met de nationale cultuur.”

Stekla sam utisak da holandskoj ambasadi nisu potrebni nederlandisti i pomalo se bojim za svoj budući posao.

Želim da se doškolujem i potreban mi je savet. Koji studijski pravac je najkorisniji u Holandiji?

Ambasador:

“Mislim da ljudi koji ovde uče holandski imaju budućnost. Mislim da će nama u ambasadi biti potrebni ljudi koji govore holandski, ali koji takođe poznaju Srbiju. Onog trenutka kada Srbija krene Evropskim putem i kada se ovde pojave holandska preduzeća i organizacije, porasće i potreba za ljudima koji govore holandski. Moj savet vam je da pored holandskog studirate još nešto. Što više, to bolje. Takva osoba je u startu interesantniji kandidat.”

Anne-Sietske Brinks:

“Važno je da dok si student budeš i član nekog internacionalnog studentskog udruženja ili da volontiraš.”

Ambasador:

“Svakako da ima budućnosti, čim se Srbija otvori, jer tada postaje privlačnija za holandska preduzeća.”

Kakva je situacija trenutno?

Koja preduzeća su sada aktivna u Srbiji?

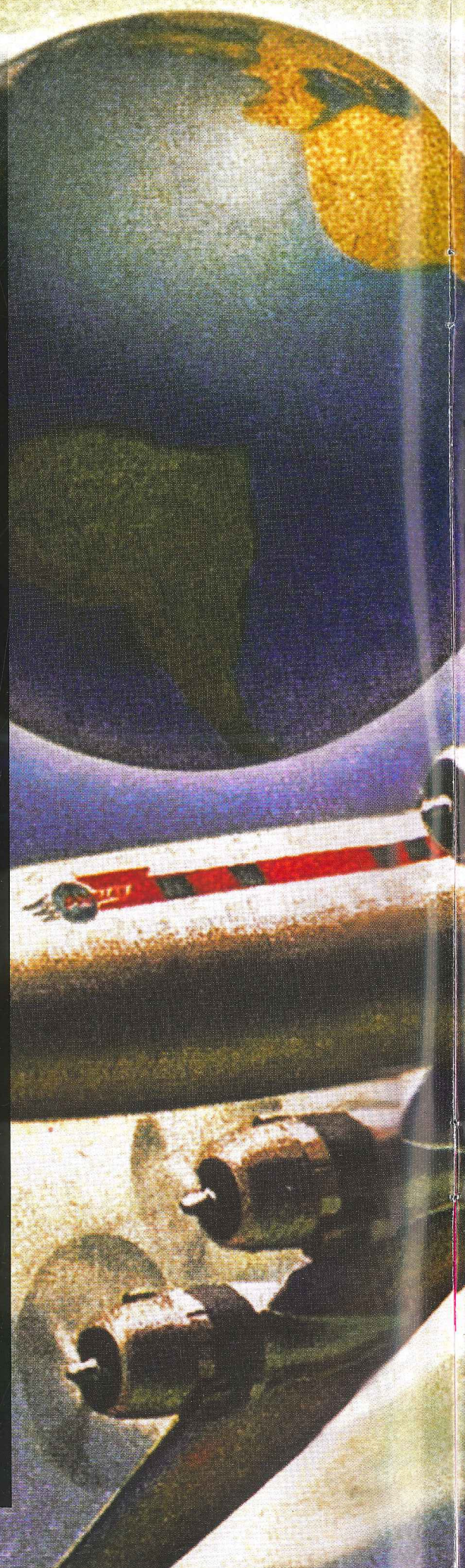
Ambasador:

“Smatram da ih je vrlo malo. Holandska preduzeća razmišljaju ovako: Da li je nešto sigurno i koliko profita donosi? Trenutno ima preduzeća koja radije idu u Ukrajinu. Jedan od razloga što preduzeća ne dolaze ovde je što u Srbiji ne postoji nijedna holandska banka. To znači da nema finansijske sigurnosti. Slika o Srbiji u inostranstvu može biti bolja. Srbija mora još da radi na svom internacionalnom imidžu. Brendiranje je jako važno. Ima puno poslovnog potencijala.”

Koji su budući projekti holandske ambasade vezani za kulturu?

Anne-Sietske Brinks:

“To je lepo pitanje. Trenutno smo zauzeti pitanjem kako da više utičemo na odnose između Holandije i Srbije i ostatka Balkana. Više ćemo se usmeriti na kulturni kapacitet Srbije. U Srbiji se neverovatno mnogo toga dešava. Ima raznoraznih festivala, samostalnih inicijativa, državnih inicijativa. Pokušaćemo da nađemo način da podržimo kulturni razvoj Srbije. Organizacija Haags sculptuur (Haška skulptura) je vrlo zainteresovana za saradnju sa Beogradom. Dakle ima mogućnosti i ima puno planova za sledeću godinu, ali počecemo sa lakše ostvarivim projektima.”

Ik ben een beetje bang voor mijn toekomstige loopbaan. Ik heb de indruk gekregen dat de ambassade geen Neerlandici nodig heeft. Ik wil me bijscholen en ik vraag u om een advies. Welke studierichting is het meest bruikbaar in Nederland?

Ambassadeur:

"Ik vind dat mensen die hier Nederlands leren best een toekomst hebben. Ik denk dat we mensen nodig zullen hebben die Nederlands spreken en tegelijkertijd Servië kennen. Op het moment dat Servië de weg naar Europa inslaat, en als de bedrijven en organisaties komen, zal de behoefte aan Nederlandssprekende mensen groeien. Mijn advies is dat je niet alleen Nederlands studeert maar ook andere vakken. Hoe meer, hoe beter. Zo iemand maakt zichzelf veel interessanter."

Anne-Sietske Brinks:

"Het is belangrijk voor een student om ook lid te zijn van één of andere internationale studentenvereniging of vrijwilligerswerk te doen."

Ambassadeur:

"Er is zeker toekomst, mits Servië opener wordt, want dan wordt het land aantrekkelijker voor Nederlandse bedrijven."

Hoe is de situatie nu?

Welke bedrijven zijn nu actief in Servië?

Ambassadeur:

"Ik vind zelf te weinig. De Nederlandse bedrijven denken op de volgende manier: is iets zeker en hoeveel winst kun je maken? Er zijn op dit moment bedrijven die liever naar Oekraïne gaan. Eén van de redenen dat er hier geen bedrijven komen, is dat er hier geen Nederlandse bank bestaat. Dat betekent dat er geen financiële zekerheid is. Het beeld dat Servië in het buitenland oproept kan beter. Het moet nog aan zijn eigen internationale imago werken. 'Branding Serbia' vind ik heel belangrijk. Servië is het centrum van de regio. Er is wel business potentie."

Wat zijn de toekomstige culturele projecten van de Nederlandse ambassade?

Anne-Sietske Brinks:

"Dat is een leuke vraag. Wij zijn samen met Den Haag aan het denken hoe we meer invloed kunnen krijgen tussen Nederland en Servië en de rest van de Balkan. We gaan meer inzetten op de Servische culturele capaciteiten zelf. In Servië gebeurt ontzettend veel. Er zijn allerlei festivals, particuliere initiatieven, een aantal staatsinitiatieven. Wij willen een manier vinden hoe we Servië kunnen ondersteunen om zichzelf cultureel te ontwikkelen. Haagssculptuur bijvoorbeeld is een organisatie die heel geïnteresseerd is in samenwerking met Belgrado is. Dus, er zijn wel mogelijkheden en veel plannen voor het volgende jaar. Maar we gaan beginnen met laagdrempelige projecten."

Emancipacija žena u Nizozemlji

Tokom istorije žene su u mnogo čemu bile drugačije tretirane od muškaraca, naime na polju obrazovanja, plate, privatne svojine, prava na rad, prihoda i prava glasa. Žene su težile poboljšanju njihove pozicije u tri feministička talasa.

Piše: Mirjana Vladetić

1850-1920: prvi feministički talas

Za vreme prvog feminističkog talasa žene su se borile za društvena i politička prava. Sve žene, bilo da su udate ili ne, bile su isključene iz političkog života. Nisu mogle da obavljaju javne funkcije, a u obrazovanju su bile diskriminisane od strane mladića. Vrata obrazovanja su uglavnom bila otvorena za muškarce. Oko 1860 godine preuzete su prve inicijative kako bi se poboljšale mogućnosti obrazovanja za devojke. 1860. godine Aleta Jakobs postala je pripadnica HBS 1870. godine i prva žena na univerzitetu 1871. godine. U ovim godinama progresivnih feminističkih aktivnosti kod feministkinja je rasla svest o tome da moraju da poseduju pravo glasa ukoliko zaista žele da promene položaj žena. To je 1894. pod inicijativom Vilhelmine Druker vodilo osnivanju Udruženja za pravo glasa žena (VvVK) sa Aletom Jakobs kao suosnivačem. U Belgiji je na čelu građanskog feminizma stajala Mari Popelin, a na čelu socijalističkog Emili Klaes. One su zajedno sa Neli van Kol osnovale Holandsko-flamanski ženski savez. Bile su predvođene između ostalih i Džon Stjuart Milom i njegovom *Subjection of Women* i Meri Volstonkraft i *Temperance movement* u Velikoj Britaniji.

Aletta Jacobs

Rosalie en Virginie Loveling

Drugi talas: "Gazda u sopstvenom stomaku"

Potresnih '60-ih godina 20-og veka uglavnom se vodila borba za seksualne i finansijske mogućnosti žena. Ovaj period prosperiteta, jednakosti u mišljenju, promena i obnove doveo je do drugog feminističkog talasa. U Holandiji je novi feminizam nastao relativno rano. Godine 1960. jedva 16% žena je imalo plaćen posao. Godine 1968. je osnovano *Muškarac žena društvo* (MVM), prva organizacija drugog feminističkog talasa u Holandiji. Centralni ciljevi MVM-a bili su podjednake mogućnosti za obrazovanje i podjednako pravo glasa. Predsedavajuća udruženja MVM je bila Joke Kol-Smit. Muškarci su takođe bili članovi mogli su da obavljaju upravne funkcije. Početkom decembra 1969. godine zaživela je akciona grupa Dolle Mina, nazvana po feministkinji prvog talasa Vilhelmini Druker. Dolle Mina je 1970. izašla u javnost sa akcijama poput izviždavanja muškaraca, deljenja besplatnih kondoma učenicima škole

Annie Romein-Verschoor

Vrouwenemancipatie in de Lage Landen

Terug in de geschiedenis werden vrouwen op veel terreinen op een andere manier behandeld dan mannen, met name op het gebied van opleiding, salaris, eigendom, recht op werk, inkomen, en kiesrecht. Vrouwen streefden naar een verbetering van hun positie in drie feministische golven.

Door Mirjana Vladetić

1850-1920: de eerste feministische golf

Tijdens de eerste feministische golf vochten vrouwen voor sociale en politieke rechten.

Alle vrouwen, getrouwd of ongetrouwd, waren uitgesloten van politieke rechten. Ze konden geen openbare functies vervullen, en in het onderwijs werden meisjes gediscrimineerd ten opzichte van jongens. Vervolgopleidingen waren meestal alleen opengesteld voor jongens. Rond 1860 werden de eerste initiatieven genomen om de opleidingsmogelijkheden voor jonge meisjes te verbeteren. De eertse onderwijzeressenopleiding zag in 1860 het licht.

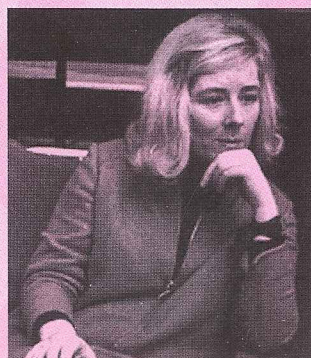
Aletta Jacobs werd als toehoorder tot de HBS in 1870 en als eerste studente tot de universiteit in 1871 toegelaten. In deze jaren van toenemende feministische activiteiten groeide het besef bij feministen dat zij in het bezit van het kiesrecht moesten zijn, als ze de positie van vrouwen werkelijk wilden veranderen. Dit leidde in 1894, op initiatief van Wilhelmina Drucker, tot de oprichting van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht (VvVK) met Aletta Jacobs als mede-oprichtster. In België stond Marie Popelin voor het burgerlijk feminisme en Emilie Claeys voor het socialistisch feminisme, die samen met Nellie van Kol de Hollands-Vlaamse Vrouwenbond oprichtte. Ze waren voorgegaan door onder andere John Stuart Mill, met zijn *Subjection of Women* en Mary Wollstonecraft en de *temperance movement* in het Verenigd Koninkrijk.

Wilhelmina Drucker

De tweede Golf: 'Baas in eigen buik'

In de roerige jaren '60 van de 20ste eeuw werd vooral gestreden voor de seksuele en financiële mogelijkheden voor vrouwen. Deze periode van welvaart, gelijkheidsdenken, verandering en vernieuwing leidde tot de "tweede feministische golf". In Nederland ontstond het nieuwe feminisme relatief vroeg. In 1960 verrichtte nauwelijks 16 % van de vrouwen betaalde arbeid. 1968 was de begindatum van *Man Vrouw Maatschappij* (MVM), de eerste organisatie van de tweede feministische golf in Nederland. De centrale uitgangspunten van MVM waren gelijkwaardige opleidingsmogelijkheden en het gelijke recht op betaald werk. De voorzitter van MVM was Joke Kool-Smit. Ook mannen waren lid en mochten bestuursfuncties bekleden. Begin december 1969 werd de actiegroep Dolle Mina in het leven geroepen, genoemd naar eerste-golf-feministe Wilhelmina Drucker. In 1970 trad Dolle Mina in de openbaarheid met acties zoals het nafluiten van mannen, het gratis uitdelen van condooms aan leerlingen van een huishoudschool en aankomende secretarresses, de verbranding van een korset bij het standbeeld van Wilhelmina in Amsterdam, het dichtbinden van (mannen)urinoirs met rose linten en de actie "Baas in eigen buik", waarmee vrouwen het zelfbeschikingsrecht inzake abortus eisten. In veel vrouwenorganisaties werd met mannen samengewerkt, hetgeen in veel andere landen niet het geval was.

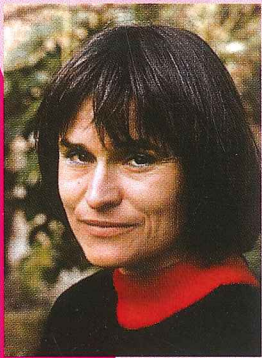
Joke Kool-Smit

za domaćinstvo i budućih sekretarica, paljenjem korseta pored statue Vilhelmine Druker, vezivanjem pisoara rozim tračicama i akcijom "Gazda u sopstvenom stomaku", putem koje su žene zahtevale pravo na samostalnu odluku o abortusu.

U mnogim ženskim organizacijama saradivalo se sa muškarcima, iako u mnogim zemljama to nije bio slučaj.

U Belgiji su, pored velikog uspeha tradicionalnih ženskih udruženja (KAV, SVV, KVLV), pažnju privukli i het Vrouwenoverlegkomitee (VOK) i De Nationale Vrouwenraad.

Sedamdesetih i osamdesetih godina emancipacija žena je prodrila u institucije. Većina je 1975. zvanično započela sa emancipacionom politikom u cilju smanjenja postojećih društvenih razlika u polu. U periodu od 1977 do 1986 osnovani su državni sekretarijati za emancipacionu politiku. Prilikom formiranja novog kabineta 1986. ovaj slučaj je pao pod zaštitu ministra za socijalna pitanja i zapošljavanje. Uprava je bila obavezna da pita sekretarijat za savet u vezi svih pitanja usko povezanih za položaj i emancipaciju žena. Osamdesetih godina ženske studije su prerasle u priznat sistem obrazovanja.

Kristien Hemmerechts

Saznaj više na:
Verder lezen?! Kijk op:

www.opzij.nl
www.lover.nl
www.ilav.org

Treći talas?!

Procenat udatih žena sa plaćenim poslom se 1983. godine udvostručio (oko 35%) u odnosu na 1971. Totalni procenat žena sa plaćenim poslom porastao je sa 30% na 40%. Procenat ženskih članova Drugog doma iznosio je početkom 1986. oko 20. Brak je u manjoj meri nego ranije bio od krucijalnog značaja. Od početka '80-ih ređe se venčavalo, češće razvodilo a žene su češće živele same i bez dece nego početkom '70-ih. Nažalost, 65% razvedenih žena moralo je da radi da bi se izdržavalo. 22% domaćinstava sastojalo se od domaćinstava samaca i postojalo je otprilike 7000 stambenih grupa. Najupečatljiviji primer je svakako dobit

koju su feministkinje izvojevale u borbi za abortus. Činjenica je da je emancipacija žena nakon iscrpljujuće borbe imala dosta uspeha.

Ipak, u Holandiji i Belgiji još uvek nema govora o podjednakom pravu glasa. Mnoge žene rade honorarno, njihove plate su jos uvek za 15% niže od plata muškaraca na istom položaju. Još manje žena radi kao dekan ili profesor na univerzitetima. U Holandiji čak postoji politička partija u kojoj ženama nije dozvoljeno članstvo. Zato mnoge žene (i muškarci) pozivaju na treći feministički talas.

Dostignuća feminizma u Holandiji i Belgiji:

- ♀ aktivno i pasivno pravo glasa za muškarce i žene
- ♀ iskorenjivanje reči "juffrouw" i "mejuffrouw". Ranije su one upotrebljavane za neudate žene, dok se danas svaka žena naziva "mevrouw". Žene su smatrale ove nazive degradirajućim
- ♀ pravo na jednaku platu za jednak posao muškaraca i žena
- ♀ veće učešće žena u raznim društvenim organizacijama, kao što su političke partije, crkve i uprava
- ♀ pravo na abortus, pravo na trudnoću i materinstvo (kasnije prošireno na pravo na roditeljstvo)
- ♀ zabrana otkaza u slučaju trudnoće
- ♀ zabrana seksualnog nasilja u braku

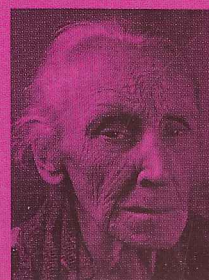
Feminizam nije zaobišao književnost. Mnogi ženski autori tematizovali su položaj žena u društvu i kulturi. Imenujemo nekolicinu.

Pre feminističkih talasa: Betje Volf, Ahje Deken, Ina Boudier-Baker, Virdzinija Loveling

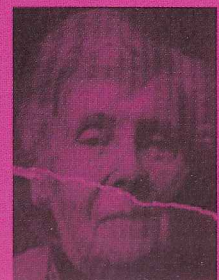
Prvi talas: Ani Romejn-Fershor, Kari van Bruhen, Henrijeta Roland-Holst.

Drugi talas: Andreas Burnije, Mirjam Kotonje, Anja Mulebelt, Renata Dorstejn, Ivona Kuls, Monika van Pamel, Kristin Hemerechts

Treći talas: Mirjam Gunsberg, Marija Barnas.....

Henriëtte Roland-Holst

Ina Boudier-Bakker

In België kwamen het Vrouwenoverlegkomitee (VOK) en de Nationale Vrouwenraad in de aandacht, naast het grote succes van de 'traditionele' vrouwenverenigingen (KAV, SVV, KVLV).

In de jaren zeventig en tachtig drong de vrouwenemancipatie door in de instituties. In 1975 voert de overheid officieel een emancipatiebeleid dat erop is gericht om de bestaande maatschappelijke sekseverschillen te verkleinen. Van 1977 tot 1986 waren er speciaal voor het emancipatiebeleid aangestelde staatssecretarissen. Bij het aantreden van een nieuw kabinet in 1986 kwam het emancipatiebeleid onder de hoede van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De regering is verplicht de ER om advies te vragen over alle belangrijke kwesties met betrekking tot de positie en de emancipatie van vrouwen.

In de jaren '80 groeide Vrouwenstudies uit tot een erkend wetenschapsterrein.

Derde golf?!

Het percentage gehuwde vrouwen met een betaalde baan was in 1983 verdubbeld (ruim 35%) ten opzichte van 1971. Het totale percentage van betaald werkende vrouwen was gestegen van 30% naar ruim 40%. Het percentage vrouwelijke Tweedekamerleden bedroeg begin 1986 ruim 20. Het huwelijk is in mindere mate dan vroeger alleenzigmakend. Sinds begin jaren '80 werd er minder getrouwd, vaker gescheiden en leefden vrouwen vaker ongetrouwd en kinderloos dan begin jaren '70. Helaas moest 65% van de gescheiden vrouwen een beroep doen op de bijstand. 22% van het aantal huishoudens bestond uit huishoudens van alleenstaanden en er waren ongeveer 7000 woongroepen. Het meest in het oog springende voorbeeld is wel de winst die feministen hebben geboekt in de abortusstrijd.

Het is zeker dat vrouwenemancipatie na een uitputtende strijd veel succes had.

Echter is er, ook in Nederland en België nog lang geen sprake van gelijke rechten. Veel vrouwen werken parttime, hun salarissen zijn nog steeds 15% lager dan die van mannen in dezelfde functie. Nog maar weinig vrouwen zijn directeur of hoogleraar aan een universiteit. In Nederland bestaat zelfs een politieke partij die vrouwen niet als lid toelaat. Daarom roepen veel vrouwen (en mannen) op tot een derde feministische golf.

Verworvenheden van het feminisme in Nederland en België:

- ♀ actief en passief kiesrecht voor mannen en vrouwen
- ♀ afschaffing van het woord "juffrouw" of "mevrouw". Vroeger werd dit gebruikt voor ongetrouwde vrouwen, tegenwoordig word elke vrouw "mevrouw" genoemd. De uitdrukking werd door feministen als denigrerend gezien.
- ♀ het recht op gelijke beloning voor gelijk werk voor mannen en vrouwen
- ♀ meer deelname van vrouwen in allerlei maatschappelijke organisaties, zoals politieke partijen, kerken en besturen
- ♀ recht op abortus, zwangerschapsverlof en bevalingsverlof (later uitgebreid tot ouderschapverlof)
- ♀ verbod op ontslag bij zwangerschap
- ♀ verbod op seksueel geweld binnen het huwelijk
- ♀ afschaffing van vrouwelijke uitgangsvormen bij namen van beroepen (directrice werd directeur).

Het feminisme is niet aan de literatuur voorbijgegaan. Veel vrouwelijke auteurs thematiseren de positie van vrouwen in de maatschappij en de cultuur. We noemen enkele van hen.

Vóór de golf: Bettje Wolff en Aagje Deken, Ina Boudier-Bakker, Virginie Loveling

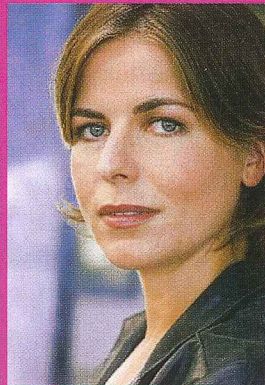
1e Golf: Annie Romein-Verschoor, Carry van Bruggen, Henriëtte Roland-Holst

2e Golf: Andreas Burnier, Mirjam Cottonjé, Anja Meulebelt, Renate Dorrestijn, Yvonne Keuls, Monika van Paemel, Kristien Hemmerechts

3e Golf: Miriam Guensberg, Maria Barnas

Carry van Bruggen

Maria Barnas

Emancipacija žena u Srbiji

'Srbija je jedina zemlja u regionu koja nema zakonski regulisanu ravnopravnost muškaraca i žena.'

Kakav je položaj žena u Srbiji danas i na kakve probleme one još uvek nailaze? O tome je Paukenslag! razgovarao sa prof. Gordanom Dašom Duhaček sa Fakulteta političkih nauka.

Piše: Zorana Kataranovski

Gordana Daša Duhaček

Prof. Daša Duhaček: "Položaj žena u Srbiji je usko vezan za patrijarhat. Nakon II svetskog rata na talasu marksističke ideologije i socrealističkog poretka žene su stekle čitav niz prava. Pravo učešća u političkom životu, pravo glasa, pravo na jednak rad i jednake plate, pravo na nasleđivanje i privatnu svojinu. Na tome su nam mnoge žene širom Evrope zavidale. Međutim patrijarhalna paradigma nije bila bitno uzdrmana i nastavlja da obitava u mentalnom sklopu nacije, bilo da je reč o javnoj ili privatnoj sferi. Na nivou zakona, žene su uživale jednakost, ali istovremeno i dvostruko radno vreme. Kod kuće su obavljale "neplaćen rad" u vidu kućnih poslova i preuzimale brigu o svim članovima porodice.

Od raspada bivše Jugoslavije zemlja kreće putem nacionalizma. Napravili smo korak „retradicionalizacije“. Patrijarhat je i danas preovlađujući način razmišljanja u Srbiji. Mesto žene je definisano tradicionalnom porodičnom ulogom, gde se ona javlja pre svega u funkciji biološke reprodukcije. Kao majka, ona brine o porodici i od nje se očekuje da se potpuno povuče iz javnog života. To je faza iz koje danas pokušavamo da nađemo izlaz.“

Ženski pokreti

„Mislim da nema govora o masovnom pokretu za ženska prava, ali ukoliko ga definišemo kao jasnu artikulaciju političkih interesa i kontinuirani aktivizam manjeg broja žena, onda smo ga definitivno imali. Ženski pokret novijeg datuma datira od Međunarodne konferencije 1978. u Beogradu u organizaciji SKC-a (Studentski kulturni centar). Za naziv ove konferencije uzet je termin *DRUG-ca*, kao metafora egalitarnog modela iz doba socrealizma.

Borba

Borba za pristup obrazovanju počela je 1844. godine. Rezultat je bila prva osnovna škola za devojčice u Kragujevcu (1845). Što se visokoškolskog obrazovanja tiče, prva studentkinja **Draga Ljočić** je 1871. započela studije na Filozofskom fakultetu. (vidi: članak Ljubinke Trgovčević „Školovanje devojaka u Srbiji u XIX veku“)

Kasnije se borba za poboljšanje položaja žena širila preko različitih aktivističkih, humanitarnih, konfesionalnih, antifašističkih i socialističkih grupa. Sa državnim socialističkom ideologijom, '40 godina XX veka se položaj žena poboljšao, međutim patrijarhat je i dalje prisutan kamen spoticanja.

Vrouwenemancipatie in Servië

'Servië is het enige land in de regio dat wettelijk geen sexe-gelijkheid kent.'

Wat is de huidige positie van vrouwen in Servië en op welke problemen stoten ze nog steeds? Daarover sprak *Paukenslag!* met prof. Gordana Daša Duhaček van de Faculteit van Politieke wetenschappen.

Door Zorana Kataranovski

Prof. Gordana Daša Duhaček: „De positie van vrouwen in Servië is nauw verbonden met het patriërchaat. Pas na de Tweede Wereldoorlog, met de komst van de marxistische ideologie, hebben vrouwen een reeks rechten verworven. Politieke rechten zoals het kiesrecht, en economische rechten zoals gelijke beloning voor gelijk werk, het recht op erfenis en privé-eigendom. Daarom hebben veel West-Europese vrouwen ons benijd. Maar het patriarchale paradigma werd niet zo sterk opgeschud: het blijft leven in de mentaliteit in zowel de openbare als de privé-sfeer. Op wettelijk niveau hebben vrouwen gelijkheid verworven, maar tegelijkertijd, een dubbele werktijd. Thuis hebben ze nog steeds 'onbetaald werk' in de huishouding en de zorg voor alle familieleden.

Sinds het uiteenvallen van voormalig Joegoslavië neemt de staat een nationalistische richting. We hebben een stap terug naar 'retraditionalisatie' genomen. Het patriërchaat is ook nu het dominante model van denken en de inrichting van de samenleving. De positie van vrouwen wordt uitsluitend gedefinieerd door haar traditionele moederrol, dwz. door de functie van biologische reproductie. Als moeder wordt het van haar verwacht dat ze zich volkomen uit het openbare leven terugtrekt. We zitten nu nog vast in dit stadium en proberen een uitgang te vinden."

De vrouwenbewegingen

"Volgens mij is er geen sprake van een massale beweging, maar wat betreft een duidelijke articulatie van de politieke belangen en voortdurend activisme van een relatief klein aantal vrouwen, hebben we absoluut een beweging gehad. De vrouwenbeweging van de tweede golf dateert van de Internationale conferentie in 1978, actief binnen het SKC (Studenten Culturele Centrum) te Belgrado. De titel van die conferentie was *DRUG-ca*, wat refereert naar de betekenissen 'vriendin', een vrouwelijke tegenhanger van het realistisch-socialistische egalitaire model.

Draga Ljočić

De strijd

De strijd voor toegang van vrouwen tot het onderwijs is in 1844 begonnen. De eerste basisschool voor meisjes was in Kragujevac (1845). Draga Ljočić was in 1871 de eerste studente op een universiteit. (zie het artikel van Ljubinka Trgovčević "*Školovanje devojaka u Srbiji u XIX veku*" - *De scholing van meisjes in Servië in de XIX eeuw*)

Later verspreidde zich de strijd via verscheidene activistische, humanitaire, confessionele, en –nog later- antifascistische en socialistische groepen. Met de socialistische staatsideologie vanaf eind jaren '40 werd de positie verbeterd, maar het patriërchaat bleef een struikelblok.

Feminizam je tada bio kritikovan kao „uvozna zapadna tvorevina“. Iznad svega smatrali su ga nepotrebnim jer je tzv. „žensko pitanje“ u Srbiji već bilo rešeno, misleći na državnu ideologiju koja je proglasila ravnopravnost muškaraca i žena. Posle konferencije DRUG-ca se razvila ženska aktivistička grupa *Žena i društvo*. Održavanjem sastanaka i tribina u SKC-u i sprovođenjem istraživanja ova grupa je želela da osvesti pitanje žena u društvu. Krajem '90 skupovi na nivou Jugoslavije su okončani raspadom zemlje, međutim to nije sprečilo dalju saradnju sa aktivistkinjama iz bivših republika. Krajem '80 i početkom '90 ženski pokret u Srbiji se kreće u tri pravca:

1. Zaštita žena od nasilja u porodici i nasilja u opšte. Tu su *Autonomni ženski centar*, *Incesttrauma centar*, *SOS telefoni* a danas su tu i *sigurne kuće* (kao deo kampanje B92 i NVO).

2. Kao direktan odgovor ženskih grupa na raspad Jugoslavije i ratove tu je feministička, antimilitaristička, antinacionalistička grupa *Žene u crnom*. Zatim ženska partija *ŽEST*, *Ženski parlament* kao odgovor na prve parlamentarne izbore gde je bilo 1,6 % žena u skupštini. To je bio nagli pad u odnosu na socijalizam gde ih je bilo 30%.

3. Dugoročne strategije obrazovanja. U tom kontekstu se pojavljuje *Centar za ženske studije*, izdavačke kuće i časopisi. Časopisi *Profemina*, *Genero*, feministička izdavačka kuća *94*, *Žena i mir*- edicija *Žena u crnom*. Sve su to delovi projekta, tj. neka vrsta ulaganja u poboljšanje položaja žena.“

Državne institucije

„Zvanično se *Savet za rodnu ravnopravnost* pri Vladi Srbije i *Odbor za ravnopravnost polova* pri parlamentu zalažu za žene. Ove institucije međutim nemaju podršku *mainstream* struktura. Pitanja kojima se oni bave su na žalost redovno na kraju spiska. Savet je pokušao da izvede dve stvari. Prva je bila nacrt nacionalnog plana akcije za poboljšanje položaja žena, a drugo je donošenje zakona o ravnopravnosti polova, što je i uslov za pridruživanje Evropskoj Uniji. Ni jedno ni drugo nije sprovedeno. Srbija je jedina zemlja u regionu koja nema ni jedno ni drugo!

Na Fakultetu političkih nauka postoji *Centar za studije roda i politike* (koji je ranije kao NVO *Centar za ženske studije* organizovao brojne kurseve).

U okviru master studija postoji smer *Rod i politika*. U Novom Sadu su Studije roda povezane sa Filozofskim fakultetom gde takođe postoji master program.“

Kakva je to emancipovana žena?

„Ona koja ima pravo, mogućnost i svest o tome da može da bira. To je pre svega pravo na izbor, pravo koje joj daje i omogućava društvo, a država garantuje. Potpuno interiorizujući patrijarhalnu ulogu putem normi koje im društvo nameće, veliki broj žena nije svestan prava i mogućnosti izbora. Emancipacija kreće onog momenta kada shvatimo da to treba i može da se menja.“

Het feminisme werd toen bekritiseerd als 'westerse import'. Het werd als overbodig beschouwd omdat "de vrouwenkwestie" volgens de staatsideologie al 'opgelost' was. Na de conferentie DRUG-ca kwam de activistische groep *Vrouw en Maatschappij* voort. Het wilde de vrouwenkwestie tot bewustwording brengen door het houden van bijeenkomsten, discussies en wetenschappelijk onderzoek. Aan het einde van de jaren '90, met het uiteenvallen van de staat, stopten deze bijeenkomsten. Maar de samenwerking tussen de activisten uit de ex-republieken bleef tijdens en na de oorlog. Rond de jaren '90 splitste de vrouwenbeweging zich in drie richtingen:

1. De bescherming van vrouwen tegen huiselijk geweld. Een voorbeeld is het *Autonome VrouwenCentrum*, *Incesttrauma center*, *SOS-telefoon* en *opvanghuizen* (in Nederland: 'blijf-van-mijn-lijf'-huizen) als deel van de B92-campagne en ngo-projecten.
2. Als een direct antwoord op het verval van Joegoslavië en de oorlogen ontstond er een feministische, anti-militaristische, en anti-nationalistische groep *Žene u crnom* (*Vrouwen in het zwart*). Verder hebben we de vrouwenpartij *ŽEST* en *Ženski parlament* (*Vrouwenparlement*) als een reactie op de eerste parlementaire verkiezingen waarin slechts 1,6% vrouwelijke kandidaten werd gekozen. Dat was een aanzienlijke val in vergelijking met het socialistische tijdperk toen 30% van de parlementsleden vrouwen waren.
3. Langlopende strategieën in het onderwijs. In die context verschenen het *Centrum voor Vrouwenstudies en Genderstudies*, en de uitgeverijen '94 en *Vrouw en vrede*- als de editie van *Vrouwen in het Zwart*; de tijdschriften *Genero*, *Profemina*, enz. Al die projecten zijn een soort investering in de verbetering van de positie van vrouwen."

Staatsinstituties

„Officieel spannen de *Raad voor sexe-gelijkheid* van de Servische regering en het *College voor geslachtelijke gelijkheid* van het parlement zich in voor vrouwen. Deze instituties hebben echter geen steun van de *mainstream* structuren. De vrouwenkwestie staat altijd op het einde van de lijst. De raad probeerde een nationaal actieplan voor de verbetering van de positie van vrouwen te ontwerpen. Ook wilde zij dat de wet voor de

gelijkheid van sexe werd aangenomen, wat een voorwaarde voor de toetreding tot de Europese Unie is. Geen van beide is uitgevoerd. Servië is het enige land in de regio dat wettelijk geen gelijkheid kent!

Voorts bestaat er op de Faculteit van Politieke Wetenschappen het *Centrum voor Genderstudies en Politiek* dat vroeger als ngo-*Centrum voor vrouwenstudies* bestond en alternatieve cursussen organiseerde. Nu bestaat er een studierichting in het kader van het masterprogramma *Geslacht en Politiek*. In Novi Sad is Genderstudies verbonden aan de Filosofische faculteit die ook een masterprogramma verzorgt."

Wat is een geëmancipeerde vrouw?

„Een geëmancipeerde vrouw is zich ervan bewust dat ze het recht en de mogelijkheid heeft om te kiezen. Dat is vooral een recht dat de maatschappij en de staat garandeert. De meeste vrouwen in Servië zijn zich niet bewust van een keuzemogelijkheid. De emancipatie begint op het moment dat ze beseffen dat ze wel een keuze hebben en dat er iets kan en moet worden veranderd."

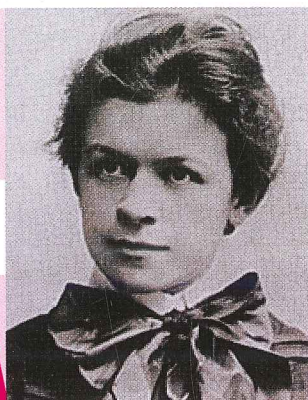
Današnji uspesi

„Rekla bih da najviše uspeha ima borba protiv nasilja nad ženama. Dugo vremena su podaci o nasilju nad ženama bili opovrgavani, međutim danas je to veoma važno pitanje. Što se tiče političke participacije žena postoji grupa *Voice of difference* koja radi na promovisanju ženskih političkih prava. Uoči poslednjih parlamentarnih izbora usvojen je zakon da kvota žena koje treba da se nađu na izbornim listama bude 30 %, ali to ne znači da će one ući u parlament. Trenutan broj žena u skupštini je samo 12%.

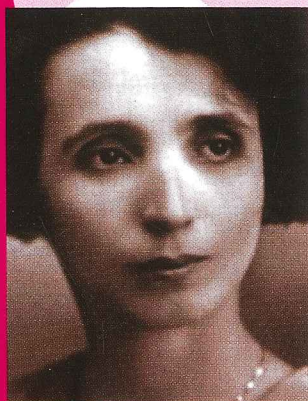
Posebno bih istakla neophodnost priznavanja legitimiteta oblasti istraživanja ženskih studija i studija roda od strane svih institucija visokoškolskog obrazovanja.“

Imena značajna za emancipaciju žena u Srbiji: Mileva Marić Ajnštajn (žena Alberta Ajnštajna), Isidora Sekulić, Nadežda Petrović, Milica Stojadinović Srпкиnja, Anica Savić Rebac, Ksenija Atanasijević, Julka Hlapec Đorđević. Savremene aktivistkinje i teoretičarke Neda Božinović, Žarana Papić i mnogobrojne koleginice iz bivših republika. Od javnih ličnosti danas Sonja Liht, Vesna Pešić, Borka Pavićević i druge. Od muškaraca koji su profeministički orjentisani, Daša Duhaček imenuje Vukašina Pavlovića i Ljubišu Rajića.

Slika o feministkinjama je negativna. Muškarci, a i mnoge žene, se plaše da feministkinje žele da ugrabe moć. Ali žene ne žele da vladaju muškarcima, već da vladaju sobom.

Mileva Marić Ajnštajn

Ksenija Atanasijević

Anica Savić Rebac

Isidora Sekulić

Milica Stojadinović

Nadežda Petrović

Milunka Savić

Hedendaagse successen

„Ik vind dat de strijd tegen het geweld tegen vrouwen het meest succesvol is. Lange tijd werd dit probleem genegeerd, maar nu is het een zeer belangrijk punt. Wat de politieke participatie van vrouwen betreft, bestaat er een groep *Voice of difference* die voor vrouwenrechten opkomt. Vlak voor de laatste parlementsverkiezingen werd er een wet aangenomen dat er in het parlement 30% vrouwen moet zijn, maar dat betekent niet dat ze in het parlement zullen zijn. Het huidige percentage is maar 12%.

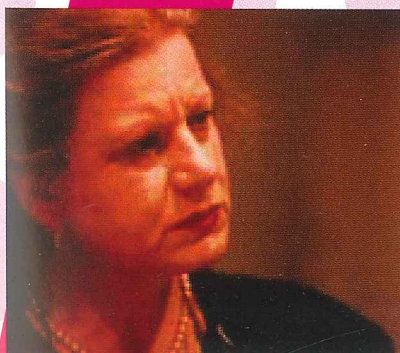
Ik zou de nadruk leggen op de noodzaak van de erkenning van de legitimiteit van Vrouwen- en genderstudies door alle instellingen van het hoger onderwijs.“

Sonja Liht

Vesna Pešić

Borka Pavićević

Svenka Savić

Žarana Papić

Belangrijke namen voor de vrouwenemancipatie in Servië zijn:

Mileva Marić Ajnštajn (de vrouw van Albert Einstein), Isidora Sekulić, Nadežda Petrović, Milica Stojadinović Srpkinja, Anica Savić Rebac, Ksenija Atanasijević, Julka Hlapec Đorđević. Van de hedendaagse activisten en theoreticae Neda Božinović, Žarana Papić, en talrijke collega's uit de ex-Joegoslavische republieken. Op dit moment Sonja Liht, Vesna Pešić, Borka Pavićević. Van de mannen die profeministisch georiënteerd zijn, Vukašin Pavlović en Ljubiša Rajić.

Het beeld van een feminist is negatief. Mannen (en veel vrouwen) zijn bang dat feministen de macht willen grijpen. Maar vrouwen willen niet de heerschappij over mannen, maar over zichzelf.

Nuttige links: Korisni linkovi:

<http://www.zenskestudie.edu.yu/>
<http://www.zeneucnom.org/>
<http://www.womenngo.org.yu/>
<http://www.e-jednakost.org.yu/>
<http://www.zenergija.org/>
<http://www.astra.org.yu/>
<http://www.atc.org.yu/>
<http://www.awin.org.yu/>
<http://www.grupa484.org.yu/>
<http://www.izkruga.org/>
<http://www.bgcentar.org.yu/>
<http://www.gradjanske.org/>
<http://www.helsinki.org.yu/>
<http://www.lastavica.org.yu/>

Judith Herzberg

Mašina za sudove

'mom priboru za jelo'

Zbogom noževi i viljuške, nikad vas više prati neću.
Završili smo! Nema više toplog cvrkutanja međ'mekim krpama,
u jaslice vas stavljam kao dečurliju razmaženu,
srećna sam što vas imam,
o, ne bih da vas se odreknem!
Ali nikada više kao znanci kroz moje ruke prolaziti nećete,
Vi koji mi ruke vežete! od sada ste samo suđe.
Čujte, razumni moramo biti,
ne radi se ovde o razgovorima posle doručka,
kakva je bila kaša, pravi li jaje fleke,
nisu li te prejako ugrizli ili da li je kompot osvežavajuć?

I moja guzata, klepetava kašičice,
moj slatki mali debilčiću, moraš li i ti u bubanj?

O velika kutlačo, šamara li voda bez dužnog poštovanja
sada decu tvoju?

Ne smemo detinjasti biti. Vreme toplih kupki je prošlo.
Svet od nas zahteva važnije stvari.
Kao na primer, moja ličnost se mora razviti.
A to naravno sa vama i šoljicama ne može.

Životni poziv

I kada su je pitali šta je kasnije htela biti
rekla je 'Po mogućstvu invalid' i već se zamislila,
nepokretnih nogu ispod karirano-braon čebeta,
brižan muž i bledunjavi sinovi koji je guraju,
nema više lepljena markica,
pisanja pisama, planiranja putovanja.
Tada bi konačno slobodna bila,
žalosnog pogleda kakav je priželjkivala,
u radnji uvek preko reda, u povorci međ'prvima
bez ikakve potrebe za doterivanjem
i svake noći bi tiho jecajući rekla,
nije to zbog mene
već zato što sam vama na teretu.
I oba bi sina kraj nje zauvek bila,
svoj život njoj posvetila
i nikada joj se ništa dogodilo ne bi,
nikada, nikada se istrošila ne bi.

Prevod/Vertaling:
Maja Babić

Afwasmachine

'aan mijn bestek'

Adieu messen en vorken, ik was jullie nooit af.
Het is uit tussen ons. Geen toegewijd leuteren meer
tussen zachte doeken, ik stop jullie als lastige kindertjes
in een crèche, ik ben blij dat ik jullie heb,
o, ik zou jullie niet willen missen! maar nooit
meer zullen jullie als bekenden door mijn handen gaan.
Handenbindertjes! voortaan zijn jullie vaat.
Hoor eens, we moeten redelijk zijn, het gaat niet aan
die conversaties na het ontbijt, hoe was de pap,
maakte het ei erg vlekkerig, is er niet al te hard
op je gebeten en was de rabarber verfissend?

En het douwderideine lepeltje mijn deukje mijn
klein fijn mongooitje, moet jij ook door de molen?

O grote opscheplepel worden je kinderen nu voortaan
zonder aanzien des persoons door het water geslagen?

Wij moeten niet kinderachtig zijn. Warme sopjes
hebben hun tijd gehad. De wereld eist ons op
voor gewichtiger zaken. Mijn persoonlijkheid
bijvoorbeeld, moet nog ontplooid. Dat
kan natuurlijk niet met jullie, of met de kopjes.

Beroepskeuze

En toen ze vroegen wat ze later wilde worden
zei ze 'Graag invalide' en zag zich al,
benen onbewegelijk in bruin-geruite plaid
door toegewijde man en bleke zonen
voortgeduwd, geen zegel zelf te plakken,
geen brief te schrijven, geen reis te maken.
Dan zou ze eindelijk echt vrij zijn
zo treurig kijken als ze wou, in winkels
voor haar beurt gaan, bij optochten
vooraan staan, geen mooie kleren aan
en elke avond zachtjes snikkend
zou ze zeggen heus niet om mij
maar om die last voor jou.
En beide zonen zouden altijd
bij haar blijven, hun leven
aan haar wijden en nooit
zou haar iets overkomen,
nooit, nooit zou ze slijten.

Grenzen aan de vrijheid

Simon is een film die op een wonderbaarlijke manier alle eigenschappen en vrijheden van Nederlandse maatschappij uitbeeldt. Met euthanasie, vrije seks, homohuwelijk en het gebruik van softdrugs tekent regisseur Eddy Terstall een wereld waarin alles toegestaan is, waarin de vriendschap de hoofdrol speelt.

Simon vertelt het verhaal over die bijzondere vriendschap tussen de goeiige Amsterdamse hasjdealer Simon en de schuchtere tandarts Camiel. Na een gezamenlijke vakantie in Thailand wordt de vriendschap op de proef gesteld en verliezen de twee elkaar uit het oog. Veertien jaar later komen ze elkaar weer tegen, en het blijkt dat Simon ongeneeslijk ziek is. Simon gebruikt zijn vrijheid niet alleen voor zijn leven maar ook voor zijn dood.

De film loopt langs een dunne lijn tussen komedie en tragedie, leven en dood.

Het is met veel gevoel gemaakt, maar toch kent het verhaal een combinatie van humor die soms zwart is. Tijdens de hele film ben je tegelijkertijd ontspannen en diep ontroerd. Het is een film die tot het einde zijn kracht behoudt. Er is geen mens van vlees en bloed die niet geraakt zal worden door Simon.

Tijdens het Nederlands Filmfestival in 2004 werd *Simon* bekroond met 4 Gouden Kalveren. Cees Geel heeft op het Tribeca Film Festival in New York de prijs gekregen voor zijn rol van Simon.

(MV)

Granice slobode

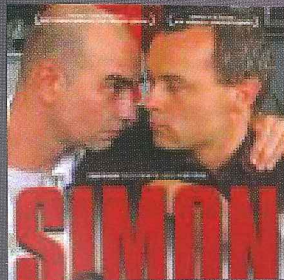
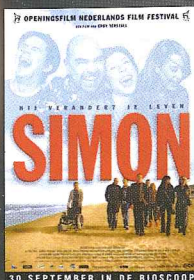
Simon je film koji na čudesan način prikazuje sve osobnosti i slobode holandskog društva.

Uz pomoć eutanazije, slobodnog seksa, braka između homoseksualaca i upotrebe lakih droga, režiser Edi Terstal prikazuje svet u kojem je sve dozvoljeno, svet u kojem prijateljstvo igra glavnu ulogu. *Simon* je priča o neobičnom prijateljstvu jednog toplokrvnog amsterdamskog dilera Simona i stidljivog zubara Kamila. Nakon zajedničkog odmora na Tajlandu prijateljstvo se dovodi u pitanje i njih dvojica se razilaze. Nakon 14 godina dolazi do ponovnog susreta, ali ispostavlja se da je Simon neizlečivo bolestan.

Film je istovremeno i komičan i veoma dirljiv. Simon se kreće duž tanke linije između komedije i drame, života i smrti. To je svakako film koji uspeva do samog kraja da održi svoju snagu. Nema te osobe koju će Simon ostaviti ravnodušnom.

Na Festivalu holandskog filma 2004 godine *Simon* je osvojio četiri Zlatna Teleta. Kejs Hejl je na Tribeca filmskom festivalu u New York-u osvojio nagradu za najboljeg glumca za ulogu u Simonu.

(MV)

Digitale bibliotheek

De website www.dbnl.org is onmisbaar voor de studie Neerlandistiek. Deze digitale bibliotheek bevat honderden boeken die je digitaal kunt lezen en downloaden. Daar kunnen studenten Neerlandistiek en iedereen die voor de literatuur van de Lage Landen belangstelling heeft, veel nuttige informatie krijgen. De site is een betrouwbare bron als je een essay schrijft.

De site bevat integrale teksten en secundaire literatuur. Zo kun je snel en handig van je lievelingsschrijvers genieten en nieuwe schrijvers ontdekken. Dus hoef je bijna niet naar de bibliotheek te gaan. Deze website is eigenlijk een digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren. De site biedt ook een overzicht in de hedendaagse Nederlandse literatuur. Elke maand komen er tientallen nieuwe titels bij. Wat secundaire literatuur betreft, daar kan je biografieën, tijdschriften, wetenschappelijke uitgaven, studies en andere nuttige links vinden naar andere relevante informatiebronnen. Behalve teksten over literatuur er zijn ook veel teksten over taalkunde. Lexicografie, etymologie, syntaxis en veel andere thema's worden behandeld. De site kan je ook helpen om grammatica te beheersen.

De navigatie van de site is zeer praktisch. Je kan alles snel en makkelijk vinden. Zelfs 'computer dummies' kunnen de site zonder moeite gebruiken. Titels en auteurs zijn per genre, alfabetisch of per tijdperk georganiseerd.

(SK)

Digitalna biblioteka

Sajt www.dbnl.org je neophodan za studije nederlandistike. To je digitalna biblioteka koja sadrži hiljade knjiga koje možeš tu čitati ili skinuti. Studenti nederlandistike i svi zainteresovani za književnost nizozemskog govornog područja tu mogu da dobiju puno korisnih informacija. Sajt može biti i pouzdan izvor pri pisanju eseja, sadrži i primarnu i sekundarnu literaturu. Raspolože sa puno naslova koje možeš da skinješ i na taj način uživaš u svojim omiljenim piscima i otkriješ nove. Skoro da više ne moraš da ideš u biblioteku. Ovaj sajt je zapravo digitalna biblioteka tekstova na holandskom jeziku. Sajt takođe nudi uvid u savremenu holandsku književnost. Svakog meseca se pojavljuje na desetine novih naslova. Što se sekundarne literature tiče, tu se mogu naći biografije, časopisi, naučna izdanja, studije i drugi korisni linkovi. Osim tekstova o književnosti tu je i puno tekstova o jeziku. Obrađene su leksikografija, etimologija, sintaksa i mnoge druge oblasti. Sajt ti može pomoći i da savladaš gramatiku.

Organizacija sajta je vrlo praktična, pa se na njemu sve lako može pronaći. Čak i 'kompjuterske analfabete' će ga koristiti bez poteškoća. Naslovi su raspoređeni po žanrovima, vremenskim periodima ili abecednom redu.

(SK)

Vox feminae vs. Sexismus magnus

Een vrouw is niet als een vrouw geboren, maar wordt tot vrouw gemaakt.
Žena se ne rađa kao žena, već to postaje.

Simone de Beauvoir

Het recht van de vrouw is het aanrecht.
Pravo žene je pravo na sudoperu.

Ik denk, dus ik ben single.
Mislím, dakle, singl sam.

Het feminisme bestaat alleen opdat ook lelijke vrouwen in de maatschappij integreren.
Feminizam postoji samo da bi se ružne žene integrisale u društvo.

Charles Bukowski

Baas in eigen buik!
Budi gospodar svog tela!

Dolle Mina/Luda Mina

Een moederhart kan niet liegen.
Majčino srce nikad ne laže.

Alle sentimentelen

Ik beschouw mijn lichaam als een instrument, niet als een ornament.
Smatram svoje telo instrumentom, ne ukrasom.

Alanis Morissette

Tussen de benen zit het lekkerste vlees.
Najbolje meso je među nogama.

De man is het hoofd, de vrouw de nek die het hoofd richting geeft.
Muškarac je glava, a žena vrat koji tu glavu pokreće.

Een goede vrouw is een vrouw zonder hoofd.
Jedina dobra žena je žena bez glave.

Ik ben taai, ambitieus, en ik weet precies wat ik wil. Als iemand me een bitch noemt, oké.
Jaka sam, ambiciozna i znam tačno šta hoću.
Ako me neko naziva kučkom, OK.

Madonna

Wat is het verschil tussen een fee en een heks?
-Vijf huwelijksjaren
Koja je razlika između vile i veštice?
-Pet godina braka

Wat is het verschil tussen een vrouw en een minnares?
-30 kg
Koja je razlika između žene i ljubavnice?
-30 kg

is een slet!
je rava!

Geloof nooit een vrouw die liegt.
Ne veruj ženi koja laže.

Papa en mama

Vrouwen die gelijkheid met mannen nastreven, missen ambitie.
Ženama koje traže jednakost sa muškarcima nedostaje ambicije.

Bigamie betekent een vrouw te veel hebben.
Monogamie is niets anders.
Bigamija znači imati jednu ženu previše, monogamija nije ništa drugo.

Mr. Bean

Het begint als je in zijn armen zinkt, en eindigt als je armen in zijn aanrecht zinken.
Počinje uranjanjem u njegovo ruke, a završava sa tvojim rukama uronjenim u njegovu sudoperu.

gedesillusioneerde huisvrouw

Een vrouw is een paradijs voor de ogen, een hel voor de ziel en een vagevuur voor de portemonnee.
Žena je raj za oči, pakao za dušu i čistilište za džep.

vertaling / prevod: Zorana Kataranovski